

Gezamenlijke reactie FPG, LTO Nederland, NAJK, NVWB en VNO-NCW/MKB-Nederland op initiatiefwetsvoorstel wijziging van de Waterschapswet en de Kieswet in verband met het volledig democratiseren van de waterschapsbesturen

In de achterliggende periode zijn aanvullende stukken verschenen met betrekking tot het initiatiefwetsvoorstel democratisering waterschappen: een nota naar aanleiding van het verslag en enkele wijzigingen in het wetsvoorstel. Graag maken wij gebruik van het aanbod van uw Vaste Kamercommissie voor Infrastructuur en Waterstaat om als belanghebbenden te reageren op beide stukken. Hierbij treft u onze reactie aan, waarbij wij eraan hechten dat het gaat om een gemeenschappelijke reactie van de Federatie voor Particuliere Grondbezitters (FPG), LTO Nederland, Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt (NAJK), de Nederlandse Vereniging van Waterschapsbestuurders namens het Bedrijfsleven (NVWB) en VNO-NCW / MKB-Nederland.

Onze grondhouding

Na lezing van de aanvullende stukken is onze grondhouding onveranderd. Wij pleiten voor het behoud van de geborgde zetels in de waterschappen. Het initiatiefwetsvoorstel betoogt dat zonder de geborgde zetels de waterschappen democratischer zouden zijn en dat er zonder de geborgde zetels meer aandacht voor klimaat in de waterschappen kan komen. Beide stellingen herkennen wij niet. Het voorstel ondergraaft het functionele karakter van het waterschap en doet geen recht aan de grote belangen en de meerwaarde, zowel inhoudelijk als financieel, van de geborgde zetels bij het waterschap. Wij draaien het vraagstuk liever om: bij het oplossen van de grote vraagstukken op het gebied van klimaat, energie en circulariteit is inbreng van de agrarische sector, natuurterreineigenaren en het bedrijfsleven via de geborgde zetels juist essentieel om de waterschappen hun rol op weg naar een klimaatneutrale en circulaire toekomst verder in te laten vullen. Daarnaast passen de geborgde zetels uitstekend bij het uitvoerende takenpakket van de waterschappen. Wij vinden daarom dat het stelsel van geborgde zetels geen aanpassing behoeft en adviseren u om de huidige bestuurlijke samenstelling van de waterschappen voort te zetten.

Korte appreciatie op de nota naar aanleiding van het verslag

Afgelopen najaar stelden de Tweede Kamerfracties een grote lijst aan vragen aan initiatiefnemers Bromet (GroenLinks) en De Groot (D66). Nu, drie maanden later, zijn de vragen beantwoord in de nota naar aanleiding van het verslag. Ondanks dat de Tweede Kamer kritisch was ten aanzien van het initiatiefwetsvoorstel en deskundigen het afwezen, houden de initiatiefnemers vast aan het uitgangspunt om de functionele democratie af te schaffen en van de waterschappen een algemene politieke bestuurslaag te maken. Praktische, staatsrechtelijke en principiële bezwaren, opgebracht door de experts in de hoorzitting, worden terzijde geschoven. Vrijwel geen van de sprekers in deze hoorzitting steunde het wetsvoorstel in de huidige vorm. De afgelopen februarimaand liet weer eens blijken hoe belangrijk het waterschap is als functionele bestuursvorm in het zorgen voor goed waterbeheer in Nederland. Dit toont aan dat deze functionele bestuursvorm uitstekend functioneert en wereldwijd wordt geroemd.

Blijf oog houden voor het grotere plaatje

Waterschappen behoren tot de oudste instituties van het Nederlandse staatsbestel. Ook in de Nederlandse rechtsgeschiedenis kennen de waterschappen een bijzondere plaats. Zo is in de grondwet van 1848 de taak van waterbeheer bij de waterschappen belegd. Door de jaren heen hebben meerdere moderniseringën plaatsgevonden. Zo zijn in de loop der jaren het belastingstelsel, de bestuursamenstelling en het verkiezingsstelsel van de waterschappen herzien. Bij al die moderniseringën is echter bevestigd dat het waterschap een vorm van functioneel bestuur is. Het voorliggend initiatiefwetsvoorstel maakt daar een einde aan het is daarmee meer dan alleen maar het schrappen van de geborgde zetels. Het wetsvoorstel behelst een grondige verbouwing van het Huis van Thorbecke, waarbij de waterschappen, net als de provincies en de gemeenten, een decentrale

algemene democratie worden. Aan de mogelijke staatsrechtelijke gevolgen die dat met zich meebrengt, is tot dusverre geen enkele aandacht besteed en dat is een pijnlijke omissie. De initiatiefnemers geven bovendien desgevraagd aan in de nota naar aanleiding van het verslag dat zij geen formeel overleg hebben gevoerd met decentrale overheden.

Het Overlegorgaan voor de Fysieke Leefomgeving legt in zijn rapport 'De Stem van het Water' de vinger op de zere plek en stelt dat je de geborgde zetels niet met een pennenstreek moet schrappen. Een verandering in het bestuur van de waterschappen heeft namelijk consequenties voor de taakopvatting van het waterschap in relatie tot gemeenten en provincies - een aanpassing vergt dus tijd en een zorgvuldige benadering. Een risico is dat het verschil tussen waterschappen, provincies en gemeenten vervaagt en dat zij in het vaarwater van gemeenten en provincies komen. Dan heb je minder redenen om de waterschappen te behouden en in het ergste geval is het schrappen van de geborgde zetels het begin van het einde voor de waterschappen. De initiatiefnemers geven aan dat dit niet hun doel is, maar deze geluiden zijn inmiddels wél waarneembaar in en buiten de Tweede Kamer. Wij doen dan ook een urgent beroep op de initiatiefnemers en de overige leden van zowel de Tweede als Eerste Kamer om dit proces pas te vervolgen als helder is wat de bestuurlijke en staatsrechtelijke consequenties van dit initiatiefwetsvoorstel zijn voor de onderlinge verhoudingen tussen en taakopvattingen van de verschillende decentrale overheden op het gebied van waterbeheer.

Blijk van behoorlijk bestuur

Een ander punt dat wij kenbaar willen maken is van procesmatige aard. De eerstvolgende waterschapsverkiezingen staan gepland voor 15 maart 2023. Voor aandragen van geborgde zetels voor de benoeming in het nieuw te vormen bestuur geldt dat er veel voorwerk verricht dient te worden. Dit wordt gedaan door de Kamer van Koophandel (KvK), LTO (uitvoering ligt bij LLTB, LTO Noord en ZLTO) en VBNE. In artikel 17 Waterschapswet staat dat de organisatie de benoemde schriftelijk kennis geeft van de benoeming en tegelijkertijd het algemeen bestuur (AB) kennis geeft van de benoeming. Op grond van artikel 19 Waterschapswet, moet het AB de kennisgeving van benoeming onmiddellijk onderzoeken en over de toelating beslissen. De Unie van Waterschappen geven aan dat het wenselijk is dat de waterschappen tussen 11 en 15 maart 2023 het benoemingsbesluit ontvangen van de KvK, LTO en VBNE. Hieraan voorafgaand zijn al activiteiten ondernomen om tijdig te komen tot een benoeming. Denk daarbij aan het tijdig installeren van een vertrouwenscommissie, een kandidaatstellingsperiode en de werving. Dit is al gaande, de eerste gesprekken met de vertrouwenscommissies zijn gepland. De werving voor geborgden is ook al begonnen bij verschillende genoemde organisaties om een gedegen proces te doorlopen.

Mocht het in de loop van 2022 onverhoopt blijken dat het initiatiefwetsvoorstel aangenomen wordt door de Tweede Kamer, en later ook door de Eerste Kamer, kan al dit werk voor niets zijn geweest. Dit geldt ook voor verwachtingen die geschept zijn vanuit de partijen richting de kandidaten. Het is simpelweg ondoenlijk om dit voorwerk uit te stellen. Anderzijds geldt ook dat wij van mening zijn dat als het initiatiefwetsvoorstel onverhoopt wordt aangenomen, we onvoldoende tijd hebben om hierop te anticiperen voor onszelf, maar ook voor zittende geborgden. Denk daarbij aan het oprichten van eventuele nieuwe waterschapspartijen, werving en lobby richting of kandidaatstelling bij bestaande waterschapspartijen. Voor ons geldt het dan ook als een blijk van behoorlijk bestuur dat een dergelijk zwaarwegend besluit over de verkiezingen van 2023 getild dient te worden. Hiermee wordt gelijktijdig ook een mogelijkheid gecreëerd om de staatsrechtelijke impact nader te doorgronden.

Federatie Particulier Grondbezit (FPG)

LTO Nederland

Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt (NAJK)

Nederlandse vereniging waterschapsbestuurders namens bedrijven (NVWB)

VNO-NCW / MKB-Nederland